

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5	Fylke: Hordaland
Tilleggsspørsmålnr.	Herad: Etne
Emne: Vannbæring	Bygdelag: Etne
Oppskr. av: Öystein Grönstad	Gard: Grindheim
(adresse): Etne	G.nr. 75 Br.nr. 30

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Vannbæring.

1) En har båret vatn og bærer vatn framdeles med bötter og vassele.

Det åk som brukes her i bygden er vassele, og det er den type som hviler jevnt over begge skuldre og med en utskjæring for halsen. Andre modeller av vassåk har jeg hverken set eller hørt omtalt som brukt her i bygden. Til vasseleband har jeg set benyttet taug og trekroker, men nu er det bare jernlenke og jernkrok.

Navnene er: Vassele, vasseleband, Vasselekroker. Trebötter har vært brukt til vassbæring inntil seneste tid, å sette noget år for overgangen fra trebötter til jernbötter er nokså vanskelig da forandringen har foregått over et lengere tidsrum. Jeg tror en kan si, at etter 1930 har neppe trebötter vært brukt til vannbæring.

- 2) De greierne som er nemnt i dette punkt er aldeles ukjent her i bygden.
- 3) heller ikke har jeg hørt tale om å sette vasskar på ski, derimot er det av og til brukt å sette et vasskar på en kjelke og dra vatn hjem, der hvor der ikke er hest på gården.
- 4) Alle familiens medlemmer bærer vatn, men den overveiende del av vatnet bæres hjem av kvindene. Sålenge her var tjenestejenter, så bar de mesteparten og konerne bærer meget vatn. I de senere år har nok mannfolkene mere og mere deltatt i vassbæring.
- 5) og dette er metoder som brukes idag både på gårder og mindre bosteder, overalt der som ikke springvatn er innlagt.
- 6) Der hvor der er noget lengere veg efter vatn og på gårder hvor der er hest, då blir vatnet i stor utstrekning kjørt med hest, om sommeren på serskilt laget hjulsle og om vinteren på meisle.
- 7) Forholdet idag er som nemnt der hvor der ikke er spring, men det er jo nokså mange bosteder som har vanntak like ved husene, enten bæk eller opkomme og der har nok vært tat meget hensyn til vassforholdene ved plasering av husebygningerne.

Her er mange som har springvatn, hvor stor prosent av bostederne som har springvat er ikke så godt å si, men jeg skulle anta at omkring halvdelen av bostederne har springvatn.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5 Fylke: Hordaland
 Tilleggsspørsmålnr. Herad: Etne
 Emne: Vannbæring Bygdelag: Etne
 Oppskr. av: Øystein Grønstad Gard: Grindheim
 (adresse): Etne G.nr. 75 Br.nr. 30

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

- 1) En har båret vatn og bærer vatn framdeles med bøtter og vassele. Det åk som brukes her i bygden er vassele, og det er en type som hviler jevnt over begge skuldre og med en utskjæring for halsen. Andre modeller av vass-åk har jeg hverken set eller hørt omtalt som brukt her i bygden. Til vasseleband har jeg set benyttet taug og trekroker, men nu er det bare jernlenke og jernkrok. Navnene er: Vassele, vasseleband, Vasselekroker. Trebøtter har vært brukt til vassbæring inntil seneste tid å sette noget år for overgangen fra trebøtter til jernbøtter er nokså vanskelig da forandringen har foregått over et lengere tidsrum. Jeg tror en kan si, at efter 1930 har neppe trebøtter vært brukt til vannbæring.
- 2) De greierne som er nemnt i dette punkt er aldeles ukjent her i bygden.
- 3) heller ikke har jeg hørt tale om å sette vasskar på ski, derimot er det av og til brukt å sette et vasskar på en kjelke og dra vatn hjem, der hvor der ikke er hest på gården.
- 4) Alle familiens medlemmer bærer vatn, men den overveiende del av vatnet bæres hjem av kvindene. Sålenge her var tjenestejenter, så bar de mesteparten og konerne bærer meget vatn. I de senere år har nok mannfolkene mere og mere deltatt i vassbæring.
- 5) og dette er metoder som brukes idag både på gårder og mindre bosteder, overalt der som ikke springvatn er innlagt.
- 6) Der hvor der er noget lengere veg efter vatn og på gårder hvor der er hest, då blir vatnet i stor utstrekning kjørt med hest, om sommeren på serskilt laget hjulsle og om vinteren på meiasle.
- 7) Forholdet idag er som nemnt der hvor der ikke er spring, men det er jo nokså mange bosteder som har vann-tak like ved husene, enten bæk eller opkomme og der har nok vært tatt meget hensyn til vassforholdene ved plasing av husebygningerne. Her er mange som har springvatn, hvor stor prosent av bostederne som har springvat er ikke så godt å si, men jeg skulle anta at omkring halvdel av bostederne har springvatn.

--- o o o ---

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
 adr. NORSK FOLKEMUSEUM

Relevansskrift L. aall. BYGDØY

Flord. Etne.

I samarbeid med
KULTURGEOGRAFISK REGISTRERING
PÅ VESTLANDET

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen åt den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampa over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Svar: Har ikke hørt tale om at denne måte for vannbæring har vært brukt av bygdefolk i Etne. Men her bodde en gammel huseier som var fra Tinn og er død for ca 60 år liden og det er fortalt at hustruens hans transporterte vann på denne måte. Mannen het Reiar.

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

Svar til nr. 12. Her er ingen segner eller opplysninger om at det her i herredet har vært benyttet fiskebein, fiskehovud eller Kumøk til brensel. Det er heller ikke vanlig da her overalt er bren med brenneved i herredet.

